

Izveštaj o učešću delegacije Ministarstva zdravlja na Desetom sastanku visokog nivoa Inicijative malih zemalja Svjetske zdravstvene organizacije: Usaglašavanje stavova o zdravstvenim prioritetima malih zemalja, 10-12.april 2024, Limasol, Kipar

Delegacija Ministarstva zdravlja, predvođena ministrom zdravlja dr Vojislavom Šimunom učestvovala je na dvodnevnom ministarskom sastanku malih zemalja, koji je održan na Kipru, 11. i 12. aprila 2024. godine.

Pored ministra Šimuna, u crnogorskoj delegaciji bili su i mr Mirjana Vlahović Andrijašević, državna sekretarka Ministarstva zdravlja, mr Mirjana Đuranović, načelnica Odjeljenja za međunarodnu saradnju.

Sastanak su otvorili Michalis Damianos, ministar zdravlja Kipra, dr Hans Kluge, Regionalni direktor Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu i Stella Kyriakides, evropska komesarka za zdravlje i bezbjednu hranu. U vremenu koje definišu brojne i kompleksne krize, uključujući obolijevanje i umiranje od kancera u kontekstu brojnih demografskih procesa i klimatskih promjena neophodno je posvećeno raditi na transformaciji zdravstvenog sistema, kroz široka partnerstva i saradnju. Uloga vještačke inteligencije i digitalnih tehnologija je ključna kako bi se nadoknadio nedostatak resursa ali i unaprijedile dosadašnje prakse u pružanju zdravstvene zaštite i izazovi, istaknuto je prilikom otvaranja sastanka.

Sastanak SCI na Kipru je posvećen temama karcinoma kod odraslih i djece, skrining programima karcinoma, klimatskim promjenama i zdravlju, globalizaciji SCI-a; razmatranju napretka u ljudskim resursima za zdravlje; zdravstvenom turizmu; poboljšanju dostupnosti i pristupačnosti lijekovima.

Ministar Šimun učestvovao je na ministarskom panelu sa fokusom na efikasnu kontrolu kancera koji predstavlja veliki teret za cjelokupno društvo i jedan od vodećih uzroka smrti u Crnoj Gori. Nažalost, Crna Gora je vodeća u evropskom regionu po visokoj stopi obolijevanja i smrtnosti povezanih sa karcinomom. Prema dostupnim podacima, u 2022. godini Crna Gora je izgubila 1553 života od karcinoma. Takođe, u 2022. godini oboljelo je 53 žene od karcinoma grlića materice od čega je životnu bitku izgubilo 32 žene. Svaki izgubljeni život je tragedija i gubitak za porodicu i društvo. Jedan od glavnih prioriteta Ministarstva zdravlja, kako je ministar saopštio na panelu, je jačanje zdravstvenog sistema i odgovora na karcinom zasnovanom na nauci, univerzalnoj zdravstvenoj pokrivenosti i uključivanjem drugih segmenata društva da rade zajedno u skladu s preporukama SZO.

Ministar je ukazao na činjenicu da, ako se pametno ulaže u jačanje programa prevencije, rane dijagnoze i skrininge, uz bolje liječenje značajno ćemo doprinijeti spašavanju života. Uz podršku Svjetske zdravstvene organizacije, Crna Gora je 2022. godine uvela HPV vakcinu kao jedan od stubova efikasne kontrole raka grlića maternice. Crna Gora je 2018. godine uvela nacionalni program skrining karcinoma grlića maternice koji je usmjeren na asimptomatske žene u dobi od 30 do 50 godina.

Tokom prvog radnog dana ministarskog sastanka, upriličen je i razgovor između ministra Šimuna i Stella Kyriakides, evropska komesarka za zdravlje i bezbjednu hranu. Ministarstvo zdravlja je dobilo pohvale evropske komesarke za rad na jačanju zdravstvenog sistema i puna podrška EU Crnoj Gori u procesu evropskih integracija

Pozdravljajući rezultate koji su ostvareni u kratkom periodu pod liderstvom ministra zdravlja, Evropska komesarka iskazala je spremnost pružanja pune podrške u procesu transformacije zdravstvenog sistema i unaprijedjenja zdravlja svih građana u Crnoj Gori. Komesarka Kyriakides je istakla da će Evropska Unija nastaviti da podržava Vladu Crne Gore i Ministarstvo zdravlja jer je evidentna posvećenost tekovinama EU i rezultati na tom planu, Crnu Goru kao narednu EU članicu. Tokom bilateralnog razgovora, potvrđena je posjeta

komeasrke Crnoj Gori 23-24.maja ove godine. Ministar Šimun zahvalio je na ohrabrujućim riječima i kontinuiranoj podršci EU u osnaživanju kapaciteta zdravstvenog sistema da na inovatan način pruži efikasan i održiv odgovor na ključne javnozdravstvene izazove. Predstojeća posjeta biće prilika da se detaljnije razmotre i modaliteti EU podrške zdravstvenom sistemu i aranžman za implementaciju.

Ministar Šimun, na bilateralnom sastanku sa regionalnim direktorom SZO za Evropu dr Hansom Klugeom, potpisao je Sporazum o saradnji između Ministarstva zdravlja Crne Gore i Regionalne kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu za period 2024-2025 godinu. Sporazumom je definisan dvogodišnji okvir saradnje i to u oblasti univerzalne pokrivenosti uslugama zdravstvene zaštite; jačanja odgovora zdravstvenog sistema u kriznim i vanrednim situacijama, unapređenje zdravlja i blagostanja. Još jednom je potvrđena opredijeljenost Ministarstva zdravlja da, u saradnji sa SZO, radimo na jačanju zdravstvenih kapaciteta i realizaciji zajedničkih ciljeva, a sve na dobrobit svakog pojedinca i cijelog društva, kako bi dostigli što je moguće veći nivo zdravstvene pokrivenosti i dostupnosti, kao i kvaliteta zdravstvene zaštite.

Na bilateralnom sastanku ministar je istakao da je Crna Gora veoma posvećena jačanju pripravnosti i kapaciteta za reagovanje u vanrednim situacijama u zemlji i regionu. Pozdravio je uspostavljanje Panevropske mreže za pripravnost na vanredne situacije, budući da smo kroz COVID pandemijom naučili lekciju – moramo biti spremni odgovoriti prije nego što rizik postane prijetnja našem zdravlju i dobrobiti preko granica.

Ministar Šimun je istako da strateška orijentacija i pristup Vlade Crne Gore ima za cilj da stavi ljude i njihovo zdravlje i dobrobit u centar sektorskih politika i donošenja odluka. Zdravlje je ključno za razvoj ekonomije blagostanja, a pristup ekonomije blagostanja može poboljšati zdravstvene rezultate.

Ministar Šimun i dr Kluge razgovarali su sastanku o sljedećim koracima na završetku Strategije kontrole kvalitete zdravstvene zaštite sa jasnim skupom mjerljivih ciljeva i indikatora. Antimikrobna rezistencija, kako su se složili sagovornici, globalna je hitna situacija koja se događa pred našim očima – s potencijalom da nas vrati u eru prije antibiotika. Crna Gora u kontinuitetu sa velikom pažnjom tretira ovo pitanje, ali isto tako znamo koliko se teško pomjeriti sa početne tačke. Rezultati PPS ankete koja je sprovedena u Crnoj Gori uz podršku SZO pokazuje veličinu problema u smislu upotrebe antibiotika, nivo antimikrobne rezistencije u našim bolnicama. Zahvalili SZO na podršci u izradi nacionalne Studije presjeka o nivou bolničkih infekcija i potrošnji antibiotika i antimikrobnoj rezistenciji u bolnicama u Crnoj Gori, koju smo predstavili povodom obilježavanja Svjetskog dana zdravlja. Uz zemlje EU, Crna Gora je jedna od svega 3 zemlje koje nisu članice EU, koja je učestvovala u sprovođenju ovog važnog istraživanja u okviru treće evropske studije prevalence.

Takode, na bilateralnom sastanku ministar je istako da Crna Gora ostaje u potpunosti posvećena FCTC i planiramo da preduzmemo neke hrabre akcije u borbi protiv epidemije duvana i prodora nikotinskih proizvoda u zemlju uz podršku SZO/FCTC Sekretarijata.

Dr Kluge je pozdravio učešće ministra finansijske na sastanku MOP3 u Panami na temu kontrole upotrebe duvana, što predstavlja potvrdu snažne političke posvećenosti u realizaciji obaveza koje proizilaze iz Okvirne konvencije za kontrolu duvana i u tom smislu izrazio je očekivanje da se pod liderstvom Crne Gore organizuje sastanak na visokom nivou za zemlje Zapadnog Balkana a sve u cilju promocije mjera za efikasnu borbu protiv pandemije pušenja.

Ministar Šimun je potvrdio regionalnom direktoru Klugeu da je Ministarstvo zdravlja fokusirano na sagledavanje pitanja finansiranja u zdravstvu, modalitete unaprijedjivanja finansijske zaštite građana u Crnoj Gori, kako bi finansijska održivost zdravstvenog sistema i plaćanja zdravstvenih usluga bili u funkciji učinka, boljih rezultata i zdravstvenih ishoda.

Regionalni direktor SZO dr Kluge čestitao je ministru Šimunu na već vidljivim rezultatima, zahvalio na proaktivnom učešću Crne Gore na sastanku malih zemalja. Saopštio da će SZO pružiti podršku Crnoj Gori u brojnim aktivnostima na kojima Ministarstvo zdravlja posvećeno radi, da se raduje nastavku dosadašnje sjajne i plodotvorne saradnje Crne Gore i SZO. Posebno je izrazio spremnost da podrži plan ministra zdravlja da ojača menadžerske kapacitete za upravljanje zdravstvenim ustanovama, kao važnu pretpostavku unapređenja kvaliteta i racionalne upotrebe sveukupnih resursa. Insistiranje na profesionalizaciji upravljačkih struktura i jačanju kompetencijama je ulaganje u održivi zdravstveni sistem i put vraćanja povjerenja u zdravstvo i institucije sistema. Ministar je saopštio da Vlada Crne Gore insistira na koncepti ekonomije blagostanja je put tranzicije ka zdravom, bezbjednijem društvu jednakih građana i dobio potvrdu RD Klugea da će SZO pružiti podršku Crnoj Gori u operacionalizaciji ove vizije i pozvao premijera da uzme učešća na predstojećem skupu visokog nivoa u Njujorku tokom Generalne skupštine UN. Razgovarano je i o potencijalima Operativnog centra za pripremljenost i odgovor na vanredne javnozdravstvene prijetnje bude regionalni centar i u tom smislu zatražena podrška SZO.

U nastavku sastanka malih zemalja, ministar Šimun je učestvovao na panelu posvećenom klimatskim promjenama i zdravlju, naveo da uticaji klimatskih promjena već su se manifestovali i očekuje se da će rezultirati više uticaja na ključne sektore, kao što su dostupnost vode i poljoprivredna proizvodnja. Trend povećanja temperature u svakoj deceniji od 1970. godine uočen je u svakom regionu Crne Gore. Kroz projekat „Jačanje kapaciteta Crne Gore da integriše rizike klimatskih promjena u planiranje“, započet 2023. godine, a koji sprovodi Kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori uz podršku Zelenog klimatskog fonda u saradnji sa Vladom Crne Gore, Crna Gora će ojačati svoj institucionalni okvir, proširiti ekspertske kapacitete u planiranje adaptacije na klimatske promjene, poboljšati bazu informacija potrebnu za efikasno donošenje odluka i definisati strategiju mobilizacije resursa. Identifikovani prioritetni sektori u procesu prilagođavanja na klimatske promjene u Crnoj Gori su zdravstvena poljoprivreda, voda i turizam, naveo je ministar Šimun.

Ministar je istakao da je u pripremi Nacionalni plan adaptacije na klimatske promjene (NAP), ukorijenjen u Nacionalnoj strategiji klimatskih promjena do 2030. godine i Okvirnoj konvenciji Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama. Veoma je važno napomenuti da je Crna Gora 2020. godine postala 27. potpisnica Protokola o vodama i zdravlju i da Ministarstvo zdravlja preduzima zajedničkih mjera i aktivnosti značajnih za implementaciju Protokola.

Ministar je na panelu saopštio da Premijer Crne Gore promoviše program ekonomskog blagostanja i dugovječnosti, dodajući da će se nova univerzitetska bolnica u glavnom gradu Crne Gore, graditi u skladu sa „zelenom energijom“.

U skladu sa nacionalnim i međunarodnim obavezama kao što su Deklaracija COP 28 UAE o klimi i zdravlju, Protokol o vodi i zdravlju, Sedma ministarska konferencija o životnoj sredini i zdravlju i inicijativa za male zemlje, zdravstveni sektor u Crnoj Gori treba udružiti napore za izgradnju održivije i otpornije zdravstvene zaštite sistema u kontekstu klimatskih promjena.

Učešće delegacije na SCI sastanku malih zemalja i sastancima na marginama iste je bilo veoma korisno i produktivno.

U skladu sa navedenim, Ministarstvo zdravlja predlaže da Vlada Crne Gore razmotri i usvoji Izvještaj o učešću delegacije Ministarstva zdravlja na Desetom sastanku visokog nivoa Inicijative malih zemalja Svjetske zdravstvene organizacije: Usaglašavanje stavova o zdravstvenim prioritetima malih zemalja, 10-12.april 2024, Limasol, Kipar

ZAKLJUČKOM

Usvaja se Izvještaj sa učešća delegacije Ministarstva zdravlja u sastavu:

- o dr Vojislav Šimun, ministar zdravlja;
  - o mr Mirjana Vlahović Andrijašević, državna sekretarka;
  - o mr Mirjana Đuranović, načelnica Odjeljenja za međunarodnu saradnju
- na Desetom sastanku visokog nivoa Inicijative malih zemalja Svjetske zdravstvene organizacije: Usaglašavanje stavova o zdravstvenim prioritetima malih zemalja, 10-12.april 2024, Limasol, Kipar.